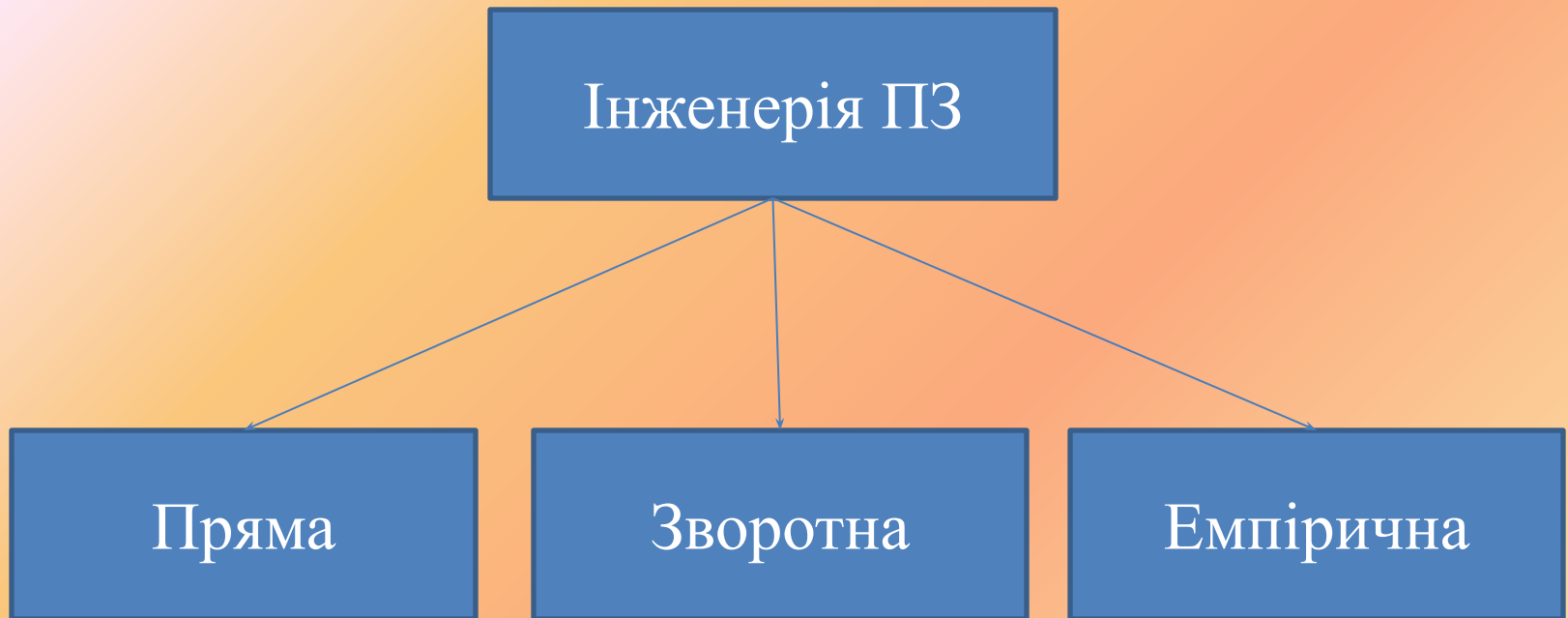

Інженерія програмного
забезпечення: пряма,
зворотна та емпірична

Пряма, зворотна та емпірична інженерія ПЗ

Пряма інженерія ПЗ

- Пряма інженерія ПЗ – це інженерія ПЗ, яка забезпечує процеси розробки ПЗ, починаючи з високорівневих абстракцій в вигляді специфікацій вимог, і закінчуючи реалізацією програмного продукту у вигляді виконуваного коду.

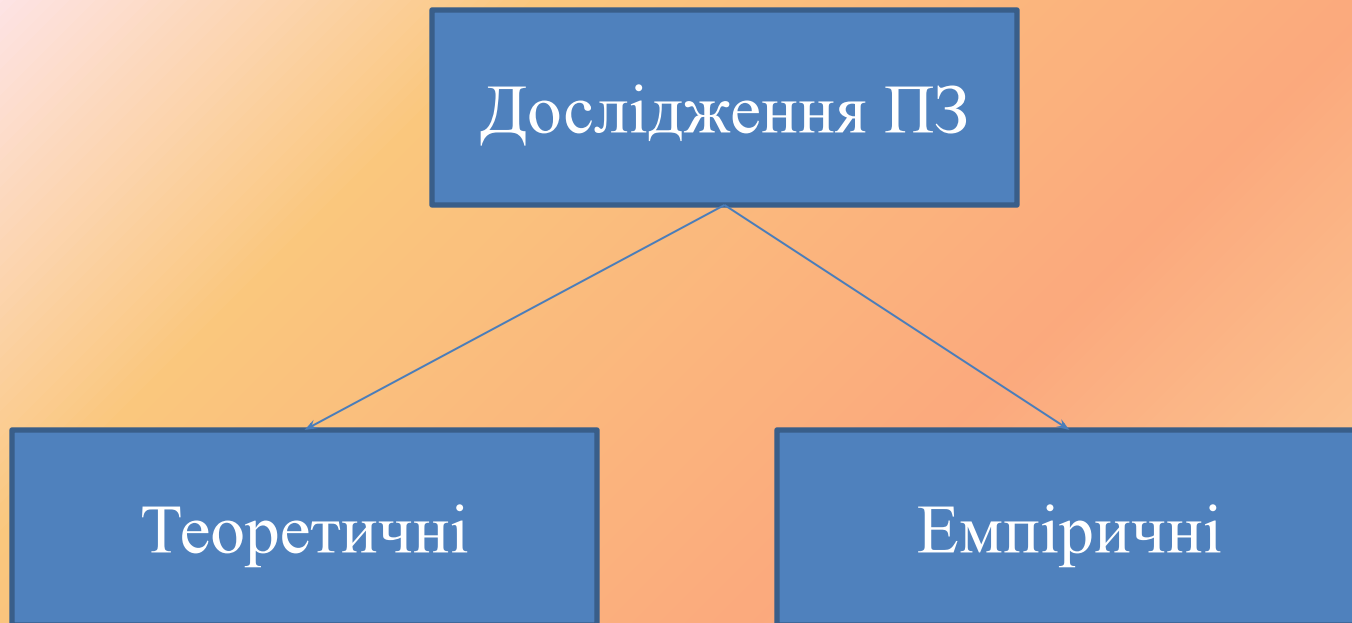
Зворотна інженерія ПЗ

- Зворотна інженерія ПЗ – це інженерія ПЗ, яка забезпечує зворотні процеси. Задача зворотної інженерії полягає у забезпеченні процесів отримання із низькорівневого представлення програмного забезпечення (як правило, вихідного коду) високорівневе його представлення (часто – це проектна інформація).

Емпірична інженерія ПЗ

- Емпірична інженерія програмного забезпечення – сукупність дій для отримання знань з метою кращого розуміння аспектів розробки програмного забезпечення. Результатом дій є ряд тверджень щодо визначеного переліку проблем. Ці твердження являються відповідями на поставлені запитання та підтвердженням чи спростуванням гіпотез.

Дослідження ПЗ

Місце емпіричної інженерії ПЗ в інженерії ПЗ

- Емпірична інженерія ПЗ охоплює всі аспекти розробки ПЗ, які пов'язані з практичним дослідженням ПЗ

Основна ідея емпіричних досліджень в ПЗ

- Фокусування не тільки на змісті чи результаті досліджень, а й на процесах досліджень, проектуванні та структурованості емпіричних досліджень

Предмет емпіричної ІПЗ

- Предмет ЕІПЗ – дослідження процесів (життєвого циклу ПЗ), процесів інженерії програмного забезпечення та самих методів досліджень.

Методи емпіричної ІПЗ

- Методи ЕІПЗ:
 - Загальні науково-емпіричні ті теоретичні;
 - Конкретно наукові:
 - Контрольовані експерименти;
 - Дослідження ситуацій;
 - Дослідження-огляди.

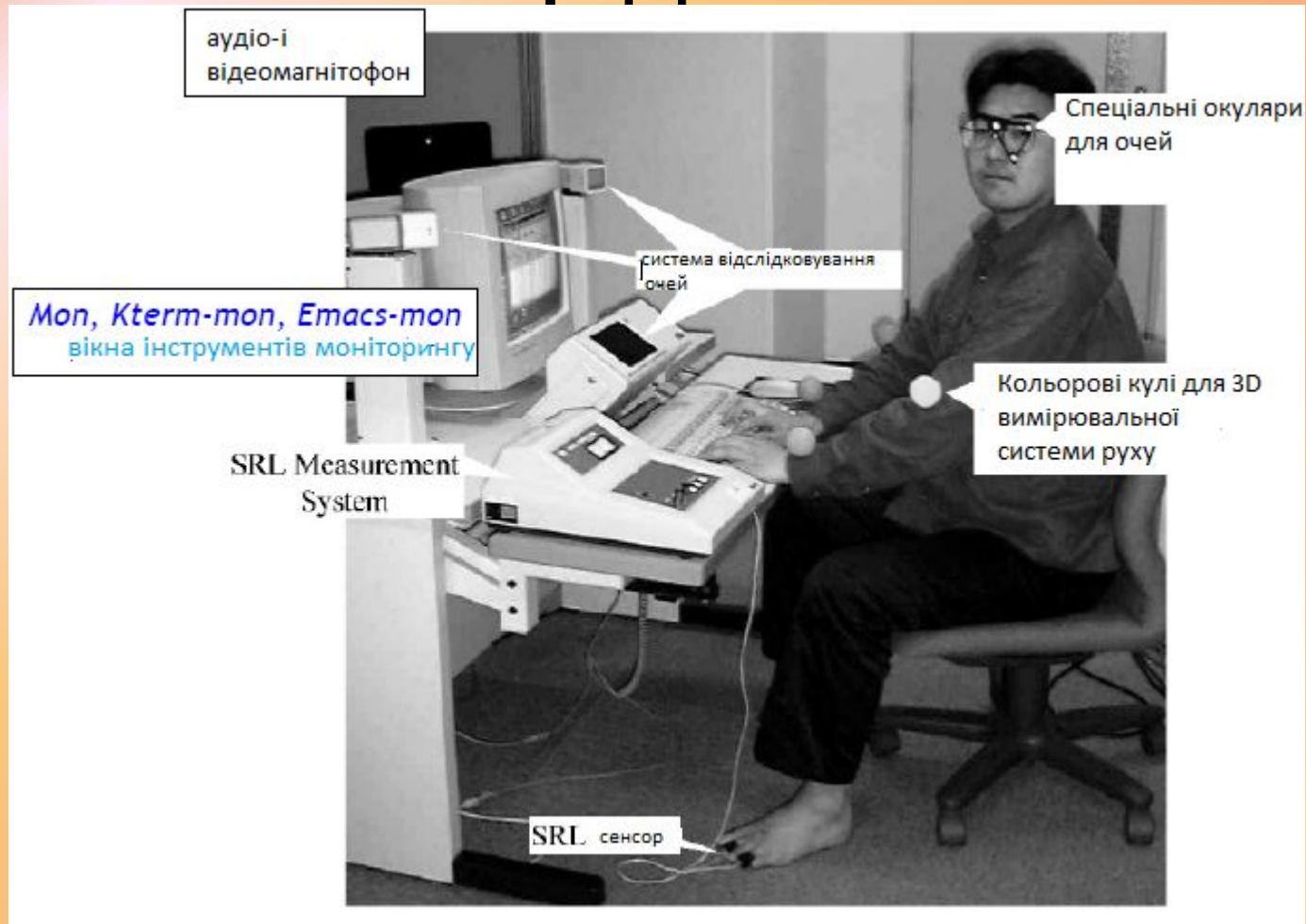
Дослідження в натуральному середовищі

- Дослідження в натуральному середовищі пов'язані з реальними задачами через спостереження за розробниками ПЗ в «природному середовищі», в якому відбувається розробка ПЗ.

Дослідження в лабораторних умовах

- Дослідження в лабораторних включають в себе моделювання процесів розробки та проведення експериментів.

Збір даних

Вимірювання

- Analist4j
- iPlasma
- CodeCritic
- CCCC
- HPMas
- Microsoft Visual Studio

Аналіз даних

- Ginger 2
- Erix
- Emerald
- GQM інструмент
- поліпшення якості ПЗ інструментом Tian
- Troster
- Palma
- Testing
- Склад мов– Koala
- Видобуток даних
- VizzAnalyzer

Кроки емпіричних досліджень

- Формулювання гіпотези для досліджень – мета дослідження
- Огляд об'єкту досліджень – всебічний аналіз досліджуваного об'єкту (зовнішні умови)
- Збір даних – отримання даних, які будуть аналізуватися (наприклад, вимірювання)
- Аналіз даних (наприклад, статистичний)
- Формулювання висновків згідно сформульованої гіпотези ((не) підтвердилися)

Сучасний стан емпіричних досліджень

Емпіричні дослідження ПЗ:

- Отримали розвиток в останнє десятиліття
- Дозволяють досліджувати та впроваджувати кращі методи та методики розробки ПЗ
- Значно підвищують ефективність процесів, особливо менеджменту та тестування

Основні проблеми

- Нерозуміння поняття “емпіричні дослідження”
- Нерозуміння призначення емпіричних досліджень
- Нерозуміння принципів проведення емпіричних досліджень

Емпіричні дослідження

Важливо розуміти:

- Емпіричні дослідження можна проводити (і потрібно) в рамках проекту, а не тільки після його завершення
- Важливість використання статистичного аналізу фундаментально (а не тільки проводити базові розрахунки)
- Здогадки потрібно перевіряти (“очевидні” результати не завжди є “очевидними”)
- Результатом дослідження є конкретний висновок (а не чергова здогадка чи констатація факту)

Проведення кращих емпіричних досліджень

- Для проведення кращих досліджень потрібно краще розуміти природу та мету досліджень
- Серйозні дослідження, як правило, потребують значного часу та затрат – необхідність попереднього аналізу

Компоненти емпіричних досліджень

- Середовище досліджень
- Гіпотези
- План експерименту
- Загрози істинності
- Аналіз та представлення даних
- Результати та висновки

Проектування досліджень

- Постановка задачі
- Визначення предмету досліджень
- Побудова взаємозв'язків між досліджуваними величинами
- Проведення довгострокових (в природних умовах) та короткострокових (в лабораторних умовах) досліджень

Отримання даних

- Отримання даних на протязі часу
- Моделювання
- Статичне отримання даних

Первинний статистичний аналіз

1. Застосування статистики при аналізі результатів вимірювань ПЗ.
2. Первинний статистичний аналіз.
3. Закон розподілу.
4. Статистичні перевірки.

Проблема аналізу вимірювань

- На основі вимірювання простих властивостей програмного забезпечення потрібно робити висновки про загальні його властивості

Застосування статистичного аналізу для ПЗ

- Ідентифікація розподілу
- Пошук та відображення залежностей між даними
- прогнозування

Вибірка

- Це деякий набір значень величини із загальної кількості її значень (генеральної сукупності).
- Достатність вибірки – представлення вибіркою генеральної сукупності (при збільшенні об'єму даних середні статистичні характеристики змінюються несуттєво)

Гістограми

- Побудова варіаційного ряду (гістограми) вимагає ранжування результатів спостережень та обчислення відповідних їм частот і випадковостей:

$$\begin{array}{cccc} x_{1'} & x_{2'} & \dots & x_r \\ n_{1'} & n_{2'} & \dots & n_r \\ f_{1'} & f_{2'} & \dots & f_r \end{array}$$

- де r – кількість варіант;
- x_i – i -те значення x метрики;
- n_i – частота $x_{i'}$;
- - випадковість $x_{i'}$.

Гістограми

- Для побудови гістограми проводиться розбиття варіаційного ряду на класи. Для цього фіксується рівномірне розбиття осі спостережень Δ_h на класи, де h — крок розбиття. Крок розбиття визначається із співвідношення:

$$h = \frac{b - a}{m}$$

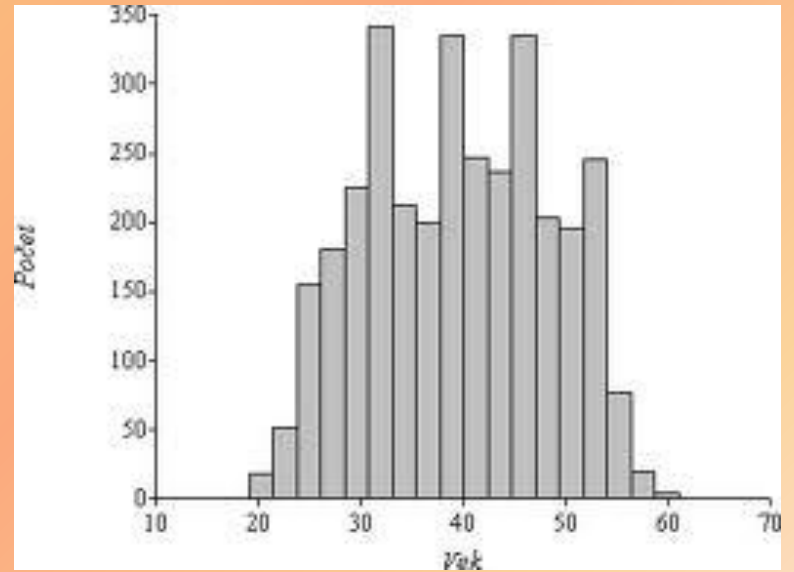
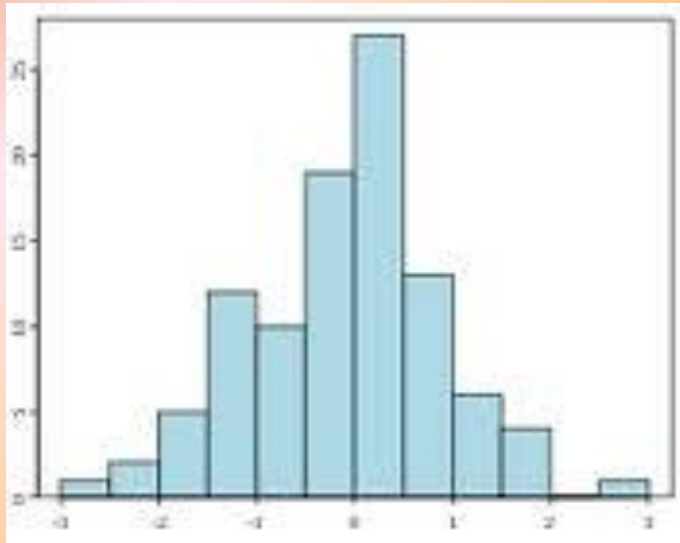
- a — початок спостережень (окремий випадок $x_1 = a$);
- b — кінець спостережень (окремий випадок $x_r = b$);
- m — кількість елементів розбиття Δ_h (кількість

Гістограми

- Кількість класів — величина довільна.
- Краще вибирати m непарним і таким, щоб гістограма, по можливості, не мала осциляції випадковостей і була більш-менш "гладкою".
- Існує оптимальна кількість класів, яка залежить від обсягу даних вибірки n та від типу їх закону розподілу (мається на увазі врахування асиметрії та ексцесу). При $n < 100$ можна використати формулу

$$m = \begin{cases} \left[\sqrt{n} \right], & \text{коли } \left[\sqrt{n} \right] - \text{парне,} \\ \left[\sqrt{n} \right] - 1, & \text{коли } \left[\sqrt{n} \right] - \text{непарне,} \end{cases}$$

Гістограми

Аналіз неперервних та дискретних даних

- Неперервні дані представляються у вигляді функцій
- При аналізі дискретні дані краще представляти у неперервній формі

Математичне сподівання

- Середнє арифметичне, яке є оцінкою математичного сподівання випадкової величини

$$\bar{x} = \hat{v}_1 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^r x_i n_i = \sum_{i=1}^r x_i f_i$$

Дисперсія та середнє квадратичне відхилення

- Вибіркова дисперсія та середньоквадратичне відхилення характеризує розсіювання вибіркових даних відносно середнього

$$S^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^r (x_i - \bar{x})^2 n_i = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 f_i, \sigma = S$$

Коефіцієнти асиметрії та ексцесу

- Коефіцієнт асиметрії, що характеризує асиметричність функції щільності (гістограми) відносно середнього

$$\hat{A} = \frac{\hat{\mu}_3}{\hat{\sigma}^3} = \frac{1}{n\hat{\sigma}^3} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^3 = \frac{1}{n\hat{\sigma}^3} \sum_{i=1}^r (x_i - \bar{x})^3 n_i = \frac{1}{\hat{\sigma}^3} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 f_i$$

- Коефіцієнт ексцесу характеризує гостровершинність функції розподілу (гістограми) відносно нормального

$$\hat{E} = \frac{\hat{\mu}_4}{\hat{\sigma}^4} = \frac{1}{n\hat{\sigma}^4} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^4 = \frac{1}{n\hat{\sigma}^4} \sum_{i=1}^r (x_i - \bar{x})^4 n_i = \frac{1}{\hat{\sigma}^4} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^4 f_i$$

Довірчі інтервали

- Використовується для оцінювання точності оцінок параметрів

$$\hat{\theta} - t_{\alpha/2, v} \sigma\{\hat{\theta}\} < \theta < \hat{\theta} + t_{\alpha/2, v} \sigma\{\hat{\theta}\},$$

- $t_{\alpha/2, v}$ – квантиль t -розподілу Стюдента.
- За величину беруть відповіді точкову оцінку, а значення a визначають із співвідношень:

$$\sigma\{\bar{x}\} = \frac{S}{\sqrt{n}},$$

$$\sigma\{S\} = \frac{S}{\sqrt{2n}},$$

$$\sigma\{\bar{A}\} = \sqrt{\frac{6}{n} \left(1 - \frac{12}{2n+7}\right)} \text{ або } \sigma\{\bar{A}\} = \sqrt{\frac{6(n-2)}{(n+1)(n+3)}},$$

$$\sigma\{\bar{E}\} = \sqrt{\frac{24}{n} \left(1 - \frac{225}{15n+124}\right)} \text{ або } \sigma\{\bar{E}\} = \sqrt{\frac{24n(n-2)(n-3)}{(n+1)^2(n+3)(n+5)}},$$

Вилучення аномальних значень

- Обчислені значення статистики

$$t = \frac{|x_{zp} - \bar{x}|}{S}$$

- Порівнюється з критичним значенням $t_{\alpha/2, v}$ (квантиль розподілу Стюдента)
- При $t \geq t_{\alpha/2, v}$ підлягає видаленню

Вилучення аномальних значень

- Підсумком аналізу варіаційного ряду або гістограми може бути попередній висновок про наявність аномальних ("грубих") значень $x_{гр}$.
- Візуально такі значення можна ідентифікувати з аналізу гістограм, коли значення варіаційного ряду досить суттєво віднесене від загальної сукупності даних та має порівняно малу випадковість.
- Варіанта x_i за своїм значенням може різко відхилятися від загальної сукупності варіант у двох випадках:
 - якщо вона належить до генеральної сукупності, як і основна група, проте є малоймовірною подією
 - або якщо має місце випадкове порушення умов експерименту.

Види розподілів

- Однопараметричні
 - Експоненційний
 - Релея
 - Максвела
 - Пірсона
 - Т-розподіл
Стьюдента
- Двопараметричні
 - Рівномірний
 - Паретто
 - Нормальний
 - Логарифмічно-нормальний
 - Лапласа
 - Гамма-розподіл
 - Екстремальний
 - Розподіл Вейбула

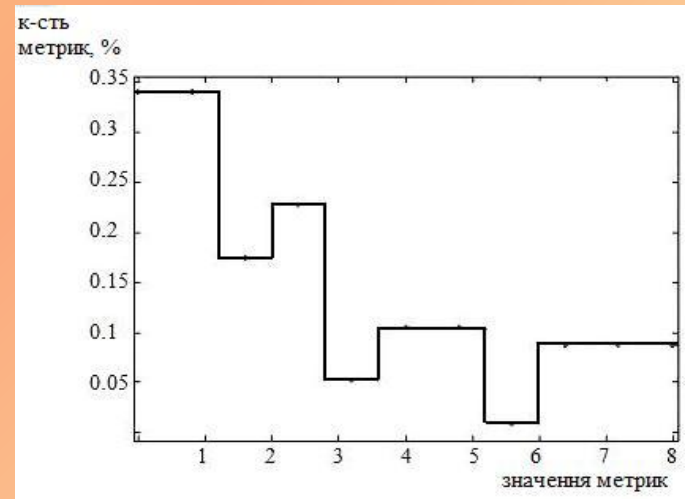
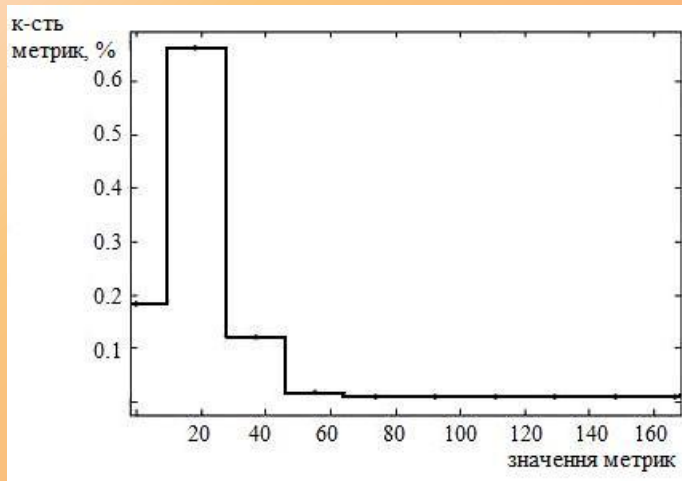
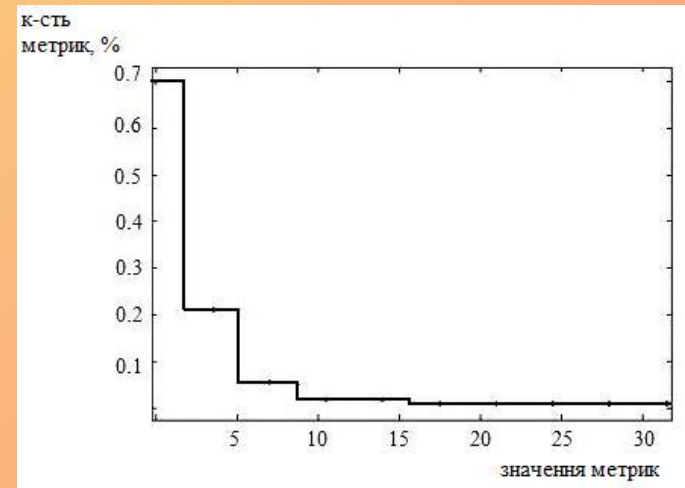
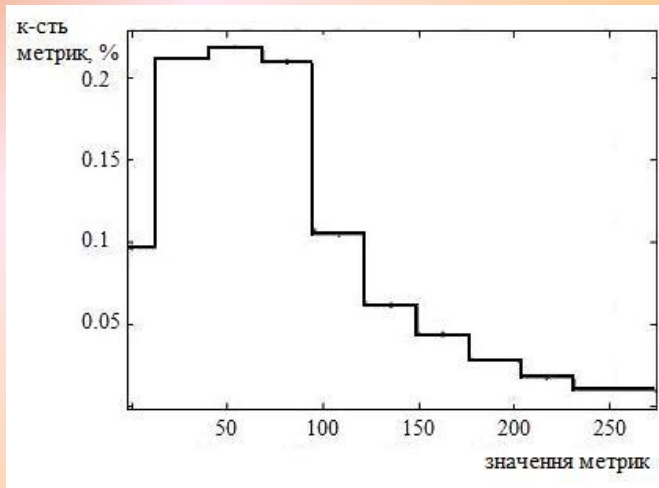
Закон розподілу

- Використовується для дискретної випадкової величини
- Показує множину можливих подій з ймовірностями їх настання

Ідентифікація розподілів (крок 1)

- На практиці при первинному статистичному аналізі тип розподілу невідомий
- Попередньо проводять ідентифікацію, аналізуючи гістограму (крок 1)

Ідентифікація розподілів

Ідентифікація розподілів

- Унімодальна гістограма:
 - Експоненційний
 - Вейбула з параметром $\beta \leq 1$
 - Паретто
 - ...
- Симетрична гістограма:
 - Нормальний
 - Розподіл Стюдента
 - Лапласа
 - Коші
 - Релея
- Одномодальна асиметрична гістограма:
 - Логарифмічно-нормальний
 - Вейбула з параметром $\beta > 1$

Ідентифікація розподілів (крок 2)

- Вибір конкретного типу розподілу за емпіричною функцією розподілу (крок 2)
- 2 підходи:
 - Перетворення функції розподілу для надання лінійного вигляду (переважно – перетворення Джонсона)
 - Моментна ідентифікація – за допомогою коефіцієнтів асиметрії та ексцесу

Ідентифікація розподілів – моментні характеристики

Розподіл	A	E
Нормальний	0	0
Експоненційний	2	6
Максвелла	0,065375	1,569972
Рівномірний	0	1,2
Лапласа	2,12132	3
Екстремальний	1,12396	2,4

Вибір розподілу базується на перевірці гіпотези відхилення емпіричних значень від заданих в таблиці

Уточнення розподілу здійснюється на основі критеріїв згоди

Відтворення розподілів

- Метою відтворення розподілів є побудова функції розподілу за вибірковими даними

Схема відтворення розподілів

Основні кроки

- 1. Первинний статистичний аналіз
- 2. Знаходження оцінок параметрів
- 3. Оцінювання точності оцінок параметрів шляхом обчислення дисперсії та довірчих інтервалів
- 4. Обчислення значень статистичної функції розподілу у точках варіаційного ряду
- 5. Визначення одного або кількох критеріїв згоди
- 6. Довірче оцінювання теоретичної функції розподілу ймовірностей

Схема відтворення розподілів

Первинний статистичний аналіз

- Формування варіаційних рядів
- Розбиття варіаційних рядів на класи
- Вилучення аномальних значень
- Обчислення емпіричної функції розподілу ймовірностей
- Знаходження статистичних характеристик вибірки з довірчим оцінюванням
- Ідентифікація типу розподілу

Методи оцінки параметрів розподілу

- Метод максимальної правдоподібності – відбувається порівняння емпіричних та теоретичних статистичних характеристик
- Метод моментів – базується на порівнянні теоретичних та статистичних початкових або центральних моментів
- Метод найменших квадратів – використовується при ефективному перетворенні функції розподілу до

Висновки

- Статистичний аналіз найбільш використовується при аналізі деяких вибірок даних